

ความต้องการ

จำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครู
ยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาวริยาพัชร วรภัทร์สรกุล^{1*}ระวิง เรืองสังข์²สมศักดิ์ บุญปุ³

รับบทความ: 4 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ: 21 เมษายน 2568 ตอบรับบทความ: 30 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือผู้บริหารและครูหัวหน้าวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 398 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือสำหรับการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็น ตามสภาพที่ปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่คาดหวัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบประเด็นสำคัญดังนี้คือ การพัฒนาด้านหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประยุกต์ใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมการเป็นพลเมืองดี การจัดการความรู้และสรุปบทเรียน และการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม 2) ความต้องการจำเป็นที่สอดคล้องกับหลักธรรมชาติ 4 คือ กายภาพนา ศิลภาพนา จิตภาพนา และปัญญาภาพนา และ 3) แนวทางการพัฒนาความต้องการจำเป็น ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การส่งเสริมกรอบคิดแบบเติบโต การสร้างสังคมการเรียนรู้ และการพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้นำ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น สมรรถนะครู ยุคพลิกผัน

¹⁻³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา

* อีเมล: wariyaphat6990@gmail.com

Needs Assessment to Develop Teacher Competencies in the VUCA World of Schools under the Primary Educational Service Area Office

Wariyaphat Woraphatsorakul ^{1*}

Rawing Ruangsank ²

Somsak Boonpoo ³

Abstract

This research aims to study the essential needs for developing teachers' competencies in an era of global disruption within educational institutions under the Office of Primary Education Service Area. A mixed-method approach was employed, comprising both quantitative and qualitative research. For the quantitative research, the population consisted of administrators and academic department heads from educational institutions under the Office of Primary Education Service Area, totaling 400 individuals. A simple random sampling method was used, yielding 398 completed questionnaires. The data were analyzed using descriptive statistics. For the qualitative research, in-depth interviews were conducted using semi-structured interview guidelines. Ten key informants were purposively selected based on specific criteria and focus group discussions were conducted. Content analysis was employed, and data reliability was ensured using triangulation techniques. The findings revealed that: 1) The actual needs, as practiced, were rated at a high level overall while the expected needs were rated at the highest level overall. Key issues identified included: 1.1 Curriculum development aligned with the institutional context, 1.2 Learning management design, 1.3 Learner-centered management, 1.4 Application of innovative tools for learning management, 1.5 Learning management promoting morality and good citizenship, 1.6 Knowledge management and lesson summaries, and 1.7 Participatory evaluation. 2) The needs consistent with the principles of the Four Bhāvanās were: 2.1 Physical Development (Kāya Bhāvanā) 2.2 Moral Development (Sīla Bhāvanā) 2.3 Mental Development (Citta Bhāvanā) and 2.4) Intellectual Development (Paññā Bhāvanā). 3) Guidelines for addressing the identified needs included: 3.1 Promoting lifelong learning, 3.2 Developing problem-solving skills, 3.3 Encouraging a growth mindset, 3.4 Building a learning community, and 3.5 Developing leadership competencies.

Keywords: Needs Assessment, Competencies, VUCA World Era

¹⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya

* Email: wariyaphat6990@gmail.com

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างคนที่มีคุณภาพและสร้างสังคมที่ดีขึ้นในประเทศ โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมและสถานการณ์เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 โดยประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและทุ่มเทในการพัฒนาการศึกษาเพื่อปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต เพื่อสร้างสังคมและองค์กรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของประชากรเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างสังคมคุณธรรม จริยธรรม และเสริมความเป็นไทยให้สามารถก้าวข้ามไปสู่การพัฒนาและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและอนาคต การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการศึกษาจะส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับโลกอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการและบริหารการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างสมรรถนะหลักในสภาวะปกติถัดไปหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งประกอบด้วยด้านความรู้ ทักษะ และทักษะชีวิต การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลรวมถึงการศึกษาแนวทางใหม่ ๆ ในการเตรียมการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะการเตรียมการจัดการเรียนรู้ที่ต้องตอบสนองโลกที่เปลี่ยนแปลงไป (ภาวิธ ทองโรจน์, 2566; ธงชัย สมบูรณ์, 2563) การส่งเสริมให้บุคลากรได้เตรียมรับมือและเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

ปัญหาสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูในปัจจุบันคือความไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกยุค Digital Disruption ซึ่งมีสาเหตุจากการขาดแคลนครุณาจารย์ที่เชี่ยวชาญในการฝึกหัดครู ทำให้การฝึกหัดขาดคุณภาพและประสบการณ์เพียงพอ นโยบายการฝึกหัดครูขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของนักการเมือง ระบบการผลิตและพัฒนาครูยังไม่สามารถสร้างครูที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดและกระบวนการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรมและฟังบรรยายมีมากกว่าการปฏิบัติ หลักสูตรไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเน้นเนื้อหาเกินไป (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2563) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนในการพัฒนาดตนเองและรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งในบางสถานการณ์ครูผู้นำหลักสูตรไปใช้ก็ไม่เข้าใจเรื่องการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ขาดการผลักดันในระดับนโยบายทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ยังทำได้ไม่ทั่วถึงและไม่ดีพอ จึงควรพัฒนาสมรรถนะครูให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570), 2565)

การศึกษาพระพุทธศาสนามุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์แข็งแรง สามารถนำความรู้ และคุณสมบัติไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้พุทธศาสนาช่วยเพาะนิสัยที่ดีให้กับบุคคลโดยการเสริมแนวคิดพื้นฐานที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้เมื่อมีการเรียนรู้และฝึกฝน การพัฒนาตนเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ที่สามารถดำเนินต่อไปได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้แล้วการเรียนรู้และพัฒนาความเป็นมนุษย์ในพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่มีสันติภาพ ซึ่งเน้นการส่งเสริมความดีของบุคคลและชุมชน ศาสนาจึงเป็นแหล่งกระตุ้นให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่ดีและช่วยสร้างสังคมที่ปลอดภัยและมีความสุข การศึกษาในพุทธศาสนาจะช่วยให้มนุษย์เข้าใจและปฏิบัติตามหลักศีลธรรมที่เชื่อถือได้ ซึ่งเป็นฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพและสังคมให้ดีขึ้น (พระมหาภาณุวัฒน์ ปฎิภาณเมธี และพระครูพิพิธสุตาทร, 2561) แนวคิดดังกล่าวปรากฏในหลักภาวนา 4 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล ประกอบด้วย **กายภาวนา** เน้นการเจริญกายและพัฒนากาย การฝึกอบรมให้รู้จักติดต่อกับสิ่งแวดล้อมภายนอก และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างเป็นกุศลและปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอย่างสร้างสรรค์ **ศีลภาวนา** เน้นการเจริญศีลและพัฒนาความประพฤติโดยการฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และเกื้อกูลแก่กัน **จิตภาวนา** เน้นการเจริญจิตและพัฒนาจิต โดยการฝึกอบรมให้มีคุณธรรมและความเข้มแข็ง มีเมตตา ขยัน มีสมาธิ และเป็นสุขผ่องใส **ปัญญาภาวนา** เน้นการเจริญปัญญาและพัฒนาทางปัญญา โดยการฝึกอบรมให้รู้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสมรรถนะหลักอย่างเหมาะสมยุคโลกปัจจุบัน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2563) สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตติมา สุนทรรส และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาแนวคิดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับหลักภาวนา 4 กับการจัดการเรียนรู้ได้พบว่าการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนคุณธรรมมีรูปแบบบูรณาการกับโรงเรียนวิถีพุทธ มีการจัดการตามหลักสูตรสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ อันประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบไปด้วย **ด้านกายภาพ** การฝึกปฏิบัตินักเรียนในการเดิน ยืน และนั่ง รวมถึงการสวดมนต์ไหว้พระประจำวัน **ด้านศีลภาวนา** การฝึกปฏิบัติการทำสมาธิก่อนเรียนทุกวิชา และการสร้างการคิด พุด และทำดี **ด้านจิตภาวนา** การฝึกอบรมจิตใจด้วยคำคุณธรรม และ**ด้านปัญญาภาวนา** การจัดกิจกรรมแข่งขันความรู้ด้านคุณธรรม และการสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ในโรงเรียนและชุมชนเพื่อสร้างความสุขในสังคม กล่าวได้ว่าการบูรณาการการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานับว่าเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคพลิกผัน ทั้งนี้จะเป็นทั้งการตระหนักรู้และประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อให้เท่าทันต่อบริบทโลกปัจจุบัน

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักภาวนา 4 ในยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา** เป็นการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยมุ่งนำเสนอความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูยุคโลกพลิกผันของ

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการศึกษามุ่งหวังที่จะเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพของครู และคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน และเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูยุคโลกพลิกผัน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากเทคโนโลยีดิจิทัล โลกาภิวัตน์ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน ครูในฐานะทรัพยากรมนุษย์สำคัญของสถานศึกษา จำเป็นต้องมีสมรรถนะที่หลากหลาย เพื่อจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นาริรัตน์ บำบัดทุกข์ และคณะ (2567) ได้ศึกษาและพบว่าภาวะผู้นำของครูและผู้บริหารท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในบริบทยุค BANI และประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู พบว่าสมรรถนะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา และครูในยุคปัจจุบัน ประกอบด้วย สมรรถนะด้านภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง ซึ่งเน้นการปรับตัวในภาวะวิกฤต การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และการสร้างแรงบันดาลใจท่ามกลางความไม่แน่นอน สมรรถนะด้านนี้ส่งผลเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกันของครูอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงสมรรถนะด้านการสื่อสาร การบริหารความสัมพันธ์ และการส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาศักยภาพครูในระดับองค์กร การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ ยังชี้ให้เห็นถึงสมรรถนะด้านการวิเคราะห์และใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางการบริหารอย่างมีหลักฐานเชิงประจักษ์ กล่าวได้ว่า สมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่ควรครอบคลุมทั้งภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง การพัฒนาความร่วมมือภายในทีม และการใช้ข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพทางการศึกษาให้เท่าทันต่อโลกยุคพลิกผัน ขณะที่การศึกษาของ วริยาพัชร วรภัทร์สรกุล (2566) ได้เน้นความจำเป็นของความยืดหยุ่น (resilience) และความสามารถในการปรับตัวของครูในช่วงวิกฤต ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ Nilkote, et.al. (2025) ยังเสนอว่าผู้บริหารควรมีทักษะทางอารมณ์และสังคม บนฐานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ความเข้าใจผู้เรียน และความสามารถในการสื่อสารอย่างเห็นอกเห็นใจ ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญในยุคที่ผู้เรียนต้องการความเข้าใจมากกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว ในการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ขณะที่ สุรัตน์ จันทโซ และคณะ (2566) เน้นว่าผู้บริหารควรเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาตนเองให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยสรุป สมรรถนะครูในยุคโลกพลิกผันต้องเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ

และคุณลักษณะส่วนบุคคล ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่สนับสนุนให้ครูสามารถปรับตัว เรียนรู้ และนำ การเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป ครูในยุคพลิกผันต้องมีสมรรถนะที่ผสมผสานทั้งภาวะผู้นำ การร่วมมือเป็นทีม ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ความเข้าใจมนุษย์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภายใต้การสนับสนุนจากระบบการบริหาร ที่มีวิสัยทัศน์และปรับตัวได้กับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

เชิงปริมาณ

1. ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ประชากรคือผู้บริหารและครูหัวหน้าวิชาการ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 398 คน คิดเป็น 99.50% และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครูของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.60 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1993)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน (checklist) ระยะที่ 2 ส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้สถานศึกษาส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามและรวบรวมเอาไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกลับคืน และระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ จำนวน 398 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.50

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้กำหนดการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนวรรณกรรม ค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ รายงาน สภาพบริบท และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ
 ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือคือแบบ สัมภาษณ์แบบกึ่งมีเค้าโครง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน มี 3 กลุ่ม คือ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 3 คน 2) ผู้บริหารการศึกษา 4 คน และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่ กำหนด การสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก 9 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนด และ ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า (triangulation technique) และนำเสนอเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1.1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สภาพที่ปฏิบัติจริงและสภาพที่คาดหวัง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา **สภาพที่ปฏิบัติจริงและสภาพที่คาดหวัง** โดยรวม (n=398)

สมรรถนะครู ในยุคโลกพลิกผัน	สภาพที่ปฏิบัติจริง			สภาพที่คาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้อง กับบริบทสถานศึกษา	3.59	0.44	มาก	4.73	0.39	มากที่สุด
2. การออกแบบการจัดการเรียนรู้	3.62	0.44	มาก	4.75	0.37	มากที่สุด
3. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.60	0.43	มาก	4.74	0.39	มากที่สุด
4. การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่	3.58	0.44	มาก	4.72	0.39	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การเป็นพลเมืองดี	3.61	0.43	มาก	4.74	0.38	มากที่สุด

สมรรถนะครู ในยุคโลกพลิกผัน	สภาพที่ปฏิบัติจริง			สภาพที่คาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
6. การจัดการความรู้และสรุปทเรียน	3.57	0.44	มาก	4.76	0.38	มากที่สุด
7. การประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม	3.65	0.43	มาก	4.77	0.38	มากที่สุด
ภาพรวม	3.60	0.43	มาก	4.74	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะครู ในยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สภาพที่ปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านสภาพที่เป็นจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.43) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.44) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การเป็นพลเมืองดี ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.43) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.43) ด้านการพัฒนาด้านหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.44) ด้านการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.44) และด้านสภาพที่เป็นจริง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการความรู้และสรุปทเรียน ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.44) ความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะครู ในยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สภาพที่คาดหวัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.37) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ที่คาดหวังจะเป็นในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.38) ด้านการจัดการความรู้และสรุปทเรียน ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.38) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.37) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.39) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การเป็นพลเมืองดี ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.39) ด้านการพัฒนาด้านหลักสูตรที่สอดคล้อง กับบริบทสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.39) และด้านที่คาดหวังว่าจะเป็นในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.39)

1.2 ด้านความคิดเห็น มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.2.1 การพัฒนาด้านหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า

“การพัฒนาด้านหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครูในยุค VUCA world มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากครูต้องสามารถศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน และผู้เรียนในสถานศึกษา ” (การสนทนากลุ่ม, 2567)

นอกจากนี้ ครูยังต้องมีความรู้และความชำนาญในการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเป็นระบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

และซับซ้อนในยุค VUCA world เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครู ครูต้องคิดถึงวิธีการพัฒนาสมรรถนะให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน นักเรียน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เข้าถึงและพัฒนาการสอนในรูปแบบที่ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในยุค VUCA world ดังนั้น การพัฒนาด้านหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครูในยุค VUCA world เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการออกแบบและจัดการการเรียนรู้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน

1.2.2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครูในยุค VUCA world ดังการสนทนา

“ครูต้องสามารถออกแบบแผนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะและความสามารถที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้เรียนในยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน โดยการออกแบบนี้จะต้องไม่เน้นเฉพาะเนื้อหาแต่ต้องเน้นการพัฒนาทักษะและความสามารถที่ผู้เรียนจะต้องใช้ในชีวิตจริง” (การสนทนากลุ่ม, 2567)

นอกจากนี้แล้วการออกแบบการจัดการเรียนรู้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของยุค VUCA world ดังการสนทนากลุ่ม ว่า

“ครูยังต้องมีความพร้อมในการศึกษาค้นคว้าและปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้ตามองค์ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถออกแบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนได้อย่างเต็มที่” (การสนทนากลุ่ม, 2567)

1.2.3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเน้นการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครูในยุค VUCA world เนื่องจากมีผลต่อด้านต่าง ๆ ของการเรียนรู้

“การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้เรียน” (การสัมภาษณ์เชิงลึก, 2567)

ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการปรับตัวและเข้าสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนในยุค VUCA world การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังเป็นการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนและครู ซึ่งช่วยส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเติบโตและพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน ดังการสัมภาษณ์เชิงลึก

“การเน้นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังเป็นการที่ครูจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้เรียนแต่ละคน จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของนักเรียน และความต้องการในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน” (การสัมภาษณ์เชิงลึก, 2567)

1.2.4 การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ การใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนรู้มีความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างสำคัญเนื่องจาก ” เช่น การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนรู้มีความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะครูโดยเป็นการเพิ่มทักษะและความชำนาญ เพิ่มประสบการณ์ให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์นำเสนอวัตกรรมใหม่ๆ มาพัฒนาผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสำคัญเพราะครูต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถสร้างและใช้สื่อเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

“โลกในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา ครูควรพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลและขับเคลื่อนการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนางานตนเอง ครูต้องมีการพัฒนาสมรรถนะในการใช้สื่อและนวัตกรรมที่ทันสมัยเพื่อจัดการการเรียนรู้” (การสัมภาษณ์เชิงลึก, 2567)

1.2.5 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมการเป็นพลเมืองดี พบว่ามีความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะครูในหลายด้านต่าง ๆ เช่น ครูต้องมีความรู้และความชำนาญในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมการเป็นพลเมืองดี การเป็นตัวอย่างที่ดีในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อครูเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติที่ดีของครู ทำให้ครูได้รับการสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จทั้งในชีวิตประจำวันและวิชาชีพ ซึ่งมีความสำคัญเพราะครูต้องพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม ทั้งยังเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน และสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครูอีกด้วย ดังนั้น การศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมการเป็นพลเมืองดีเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรให้ความสำคัญและต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านนี้ให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและสังคมที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.2.6 การจัดการความรู้และสรุปบทเรียน การจัดการความรู้และสรุปบทเรียนมีความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครู เนื่องจากเป็นการสรุปองค์ความรู้ที่เรียนมาและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นการจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในแต่ละสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจและสรุปความรู้ที่ได้รับเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการความรู้และสรุปบทเรียนมีความสำคัญเพราะครูต้องมีแสวงหาความรู้ จัดการความรู้ สรุปความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และการจัดการความรู้และสรุปบทเรียนเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะครูในการปรับตัวให้

ทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ทำให้ครูสามารถนำความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.7 การประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม การประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครู โดยครูต้องมีความรู้และความชำนาญในการวัดผลประเมิน และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการประเมินเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินซึ่งจะช่วยให้งานจะไปทิศทางเดียวกัน ตรงตามที่ต้องการ และมีความสำคัญเพราะเป็นการประเมินสรุป และวิเคราะห์ผลการเรียนรู้เพื่อวิจัย ปรับปรุง และพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพแวดล้อม

ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาสมรรถนะครูในยุค VUCA world เกี่ยวข้องกับการใช้แนวทางการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ครูสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. ความต้องการจำเป็นที่สอดคล้องกับหลักธรรมาวาท 4 ในการพัฒนาสมรรถนะครูยุคโลกพลิกผัน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 กายภาวนา การพัฒนาศักยภาพแบบองค์รวม ครูจะพัฒนาทักษะด้านการพัฒนาทางด้านร่างกาย หมายถึงการเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกาย และการสำรวมให้ร่างกายอยู่ในสภาพที่ดีและมีสุขภาพแข็งแรง การพัฒนากายมุ่งเน้นทั้งด้านกายภาวนาและการปฏิบัติหน้าที่ที่ดี เพื่อให้มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ การเจริญสติเป็นการกำหนดรู้และสัมผัสด้วยร่างกายต่อรูป รส กลิ่น เสียง เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน และเพิ่มความรู้ความสามารถที่จะปรับตัวให้เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยบุคลิกภาพที่ดี รวมถึงการแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะของสถานการณ์ที่ต้องปฏิบัติงานด้วยความสุขและมีสุขภาพที่แข็งแรงและปลอดภัย

2.2 ศิลภาวนา การสร้างวินัยและการอยู่ร่วมกัน การฝึกศีลภาวนาและสร้างวินัยและความอยู่ร่วมกันมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาสมรรถนะครูในยุค VUCA world เพื่อให้ครูพัฒนาการดำรงตนในศีลธรรมความดีงาม พัฒนาความประพฤติทางกายวาจา และนำหลักธรรมมาใช้เพื่อพัฒนาต่าง ๆ ของตนเอง โดยปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม โดยพัฒนาการร่วมมือและสร้างสัมพันธ์ภาพในทีมงาน ช่วยเหลือและสนับสนุนเสริมแรงกันและกัน

2.3 จิตภาวนา พัฒนาทักษะทางอารมณ์ การพัฒนาทักษะทางอารมณ์และจิตใจเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครูในยุค VUCA world โดยจิตภาวนาช่วยให้ครูสามารถคิด พิจารณา และไตร่ตรองได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการบริหารจิตใจและควบคุมอารมณ์ให้เป็นไปตามเป้าหมายของการสร้างคุณภาพชีวิตและความสุข เช่น การฝึกสมาธิช่วยให้ครูมีสติสมาธิและปัญญาที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การนำหลักธรรม

มาช่วยในการพัฒนาสมรรถนะครู เช่น การใช้วีปัสสนากัมมัฏฐานในการฝึกเพื่อให้ครูรับมือกับอารมณ์ และมีความเข้มแข็งที่จะต่อสู้กับสถานการณ์ที่แข็งแกร่ง นอกจากนี้ จิตภาวนายังเป็นฐานที่สำคัญในการสร้างสัมพันธภาพของสมาชิกในทีม และส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ปัญญาภาวนา การพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ การพัฒนาปัญญาภาวนาและการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของครูในยุค VUCA world เพื่อให้สามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและแก้ไขปัญหาด้วยความสำเร็จ การอบรมพัฒนาความรู้ช่วยให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถตัดสินใจและปฏิบัติตามหลักความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการทำงาน การพัฒนาด้านนี้ช่วยส่งเสริมสมรรถนะในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ใส่ใจและเต็มใจ การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ การทำงานเป็นทีม และการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคม

3. แนวทางการพัฒนาความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะครูยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมีประเด็นสำคัญเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะของครูในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถพัฒนากิจกรรมได้ ดังนี้

3.1 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาและส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้โปรแกรมการศึกษาต่อเนื่อง จัดกิจกรรมอบรมและสัมมนาที่เน้นการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อให้ครูเข้าใจแนวโน้มและการพัฒนาทางวิชาการล่าสุด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนหนึ่ง กล่าวว่า

“ต้องมีการจัดอบรมหรือสัมมนาที่เน้นเนื้อหาใหม่ ๆ เช่น การเรียนรู้แบบ *Active Learning* หรือ *AI* ในการเรียนการสอน พวกนี้ควรอยู่ในแผนพัฒนาครูประจำปีเลย” (สนทนากลุ่ม, 2567)

3.2 การพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูอัปเดตและปรับปรุงเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อให้ตอบสนองกับเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยี

3.3 การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การฝึกฝนการใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ๆ: จัดกิจกรรมการฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา

“มันไม่ใช่แค่ใช้วิธีเดิม ๆ ได้แล้วนะ ต้องมีทักษะการแก้ปัญหาแบบคิดเป็นระบบ และรู้จักเลือกเครื่องมือให้เหมาะกับสถานการณ์ด้วย” (สนทนากลุ่ม, 2567)

3.4 การส่งเสริมกรอบคิดแบบเติบโต การสนับสนุนกลุ่มทำงานแบบโค้ช สนับสนุนการเปิดโอกาสให้ครูทำงานร่วมกับโค้ชหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงกว้างขึ้น

3.5 การสร้างสังคมการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะสังคม จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ครูเรียนรู้จากกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการสอน

3.6 การพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้นำ เป็นการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนการเป็นพิธีกรและสอนภาษาอังกฤษ ให้ครูมีโอกาสเป็นพิธีกรหรือสอนภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มความมั่นใจและทักษะใน

การสื่อสาร การนำเสนองานวิจัยในชั้นเรียนทั้งในระดับสถานศึกษา และระดับเขต หรืออาจยกระดับถึงการฝึกทักษะ การนำเสนอระดับชาติ เป็นต้น

“ควรมีเวทีให้ครูได้ฝึกการนำเสนอ เช่น นำเสนอผลงานวิจัยในชั้นเรียนต่อเพื่อนครู หรือในที่ประชุมระดับโรงเรียนก่อน จะช่วยให้ครูเริ่มชินกับการพูดในที่สาธารณะ” (สนทนากลุ่ม, 2567)

โดยสรุปกล่าวได้ว่า แนวทางดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะของครูในสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูยุคโลกพลิกผันของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูยุคโลกพลิกผัน จากการศึกษาพบว่า ประกอบด้วย 1.1) การพัฒนาด้านหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา 1.2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 1.3) การจัดการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.4) การประยุกต์ใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ 1.5) การจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมการเป็นพลเมืองดี 1.6) การจัดการความรู้และสรุปบทเรียน และ 1.7) การ ประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษาสอดคล้องกับบุคิรินทร์ ใจวังโลก และคณะพบว่าความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา จากมากที่สุด คือ ด้านการใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (PNImoored = 0.386) ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (PNImodined = 0.364) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (PNImodined = 0.345) ด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (PNImodined = 0.305) และด้านการพัฒนาหลักสูตร (PNImodined = 0.301) สอดคล้องกับสุดใจ เขียนภักดี และคณะ (2564) ซึ่งศึกษาเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการประกันคุณภาพภายในของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน พบว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนา สมรรถนะสูงสุด คือ ด้านทักษะ (PNImodified = 0.50) รองลงมา คือ ด้านเจตคติ (PNImodified = 0.45) และด้านความรู้ (PNImodified = 0.42) ตามลำดับ อภิปรายได้ว่าผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าความ ต้องการในการพัฒนาสมรรถนะของครูในสถานศึกษามีจุดเน้นที่สำคัญ คือการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ที่ จำเป็นต่อการจัดการศึกษา เป็นการเพิ่มพูนทักษะให้ครู และเป้าหมายสูงสุดคือคุณภาพของผู้เรียน

2. ความต้องการจำเป็นตามหลักภาวะ 4 พบว่า ความต้องการจำเป็นที่สอดคล้องกับหลักธรรม ภาวะนา 4 คือ 2.1) กายภาวนา การพัฒนาศักยภาพแบบองค์รวม 2.2) ศิลภาวนา การสร้างวินัยและการอยู่ ร่วมกัน 2.3) จิตภาวนา พัฒนาทักษะทางอารมณ์ และ 2.4) ปัญญาภาวนา การพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ สอดคล้อง กับการศึกษาของณัฐพร มุลมาตย์ (2566) ที่พบว่า การประยุกต์ใช้ภาวะนา 4 เพื่อพัฒนาศักยภาพนักกีฬา อาชีพ ประกอบด้วย ภาวติกายโย การพัฒนากายที่แข็งแรงเป็นพื้นฐานสำคัญในการลดโอกาสการบาดเจ็บและ

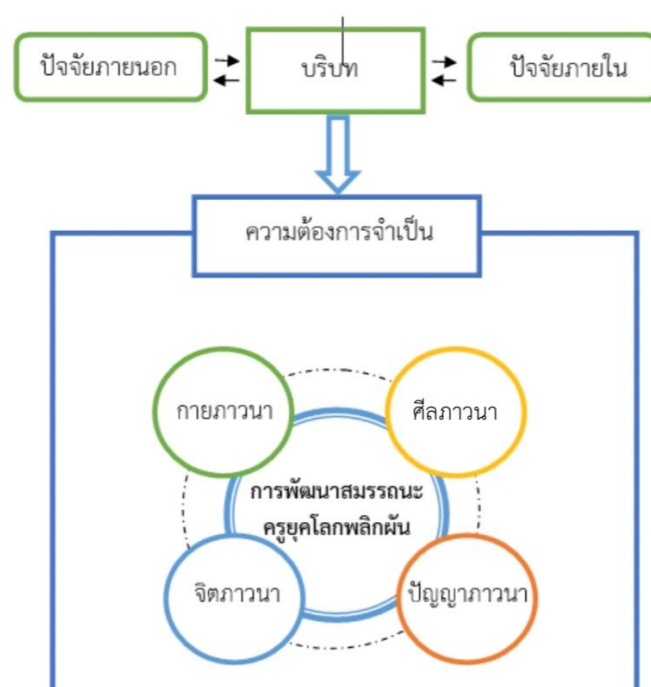
เพิ่มประสิทธิภาพในการเล่นกีฬา นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภาวีสโล การพัฒนาศีลธรรมและพฤติกรรมทางสังคมที่ดีช่วยให้นักกีฬาสามารถเข้าสังคมและมีวินัยในการออกกำลังกาย ภาวีสโล การพัฒนาจิตใจให้สมบูรณ์และมีคุณภาพช่วยลดความเครียดและเพิ่มสมาธิ และทำให้สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และภาวีสโล การพัฒนาปัญญาช่วยให้นักกีฬามีความสามารถในการคิด พิจารณา และแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมซึ่งส่งผลให้นักกีฬาเป็นคนฉลาดและมีปัญญาในการทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและการแข่งขันในกีฬาอาชีพ และสอดคล้องกับ จิตติมา สุนทรรส และคณะ (2564) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนคุณธรรมมีรูปแบบบูรณาการกับโรงเรียนวิถีพุทธ โดยมีการจัดการตามหลักสูตรสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ อันประกอบด้วยด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านกายภาพ การฝึกปฏิบัตินักเรียนในการเดิน ยืน และนั่ง รวมถึงการสวดมนต์ไหว้พระประจำวัน ด้านศีลภาวนา การฝึกปฏิบัติการทำสมาธิก่อนเรียนทุกวิชา และการสร้างการคิด พูด และทำดี ด้านจิตภาวนา การฝึกอบรมจิตใจด้วยค่ายคุณธรรม และด้านปัญญาภาวนา การจัดการกิจกรรมแข่งขันความรู้ด้านคุณธรรม และการสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ในโรงเรียนและชุมชนเพื่อสร้างความสุขในสังคม ในที่นี้จึงอธิบายได้ว่าการเสริมศักยภาพทั้งด้านกายภาพ ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เป็นหลักธรรมที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของครูทั้งด้านมิติทักษะและความรู้ และการพัฒนาจิตใจ มีการประยุกต์ใช้ภาวนา 4 เพื่อการพัฒนาศักยภาพอย่างครบวงจรและครอบคลุม

3. แนวทางการพัฒนาความจำเป็น พบว่า แนวทางการพัฒนาความจำเป็นคือการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเป็นอันดับแรก เพื่อเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง หลังจากนั้นคือการส่งเสริมกรอบคิดแบบเติบโต เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปรับตัวและเรียนรู้จากประสบการณ์ การสร้างสังคมการเรียนรู้จึงเป็นส่วนสำคัญ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อม ๆ กัน สุดท้ายคือการพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้นำ เพื่อให้บุคลากรสามารถเป็นผู้นำและสร้างผลกระทบที่ดีในสถานที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรียงลำดับแล้วจะช่วยให้ทราบถึงการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในสังคมและสถานที่ทำงานได้อย่างเหมาะสมและเข้ากันได้ เพื่อสร้างสังคมและองค์กรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนไปด้วยกัน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ รณิดา เขยขุ่ม (2559) พบว่า ข้อเสนอรูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม คือ ทักษะในการจัดการกิจกรรมกลุ่ม การพัฒนาและสร้างสรรค์กิจกรรมสื่อความหมาย การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับกลุ่ม การสอนแบบสาธิตและปฏิบัติให้เกิดทักษะการเรียนรู้ และการคิดค้นพัฒนาสื่อที่ทันสมัยและคิดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับ ชาญวิทย์ หาญรินทร์ (2565) ที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับหัวหน้าสาขาวิชาโดยเรียงตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการ

กระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการมีวิสัยทัศน์ ตามลำดับ ซึ่งอภิปรายได้ว่ารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม โดยเน้นที่ทักษะการจัดกิจกรรมกลุ่ม และการใช้เกมในการเรียนรู้ การสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยเน้นที่การสร้างแรงบันดาลใจและการคำนึงถึงความเป็นบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา การเป็นแบบอย่างที่ดี และการมีวิสัยทัศน์ เป็นเส้นทางการพัฒนาที่สำคัญสำหรับการศึกษาและการบริหารจัดการในสถานศึกษาและองค์กรในปัจจุบันและอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาสมรรถนะครูในยุคโลกปัจจุบันต้องใช้เชิงเนื้อหาโดยการให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอกและภายในที่มีผลต่อการศึกษาและการพัฒนาของครู ปัจจัยภายนอก การเปลี่ยนแปลงนโยบายการเมืองและการศึกษา สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ปัจจัยภายในมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และแนวทางการพัฒนา ความจำเป็นต้องวิเคราะห์ความต้องการและเชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรมของ ภาวนา 4 คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 การเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะครูในยุค VUCA กล่าวถึงความจำเป็นที่ครูต้องพัฒนาความสามารถในการรับมือกับสถานะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจประกอบด้วยสถานการณ์ที่มีความผันผวนที่สูง (Volatility) มีความเปลี่ยนแปลงอย่างไม่แน่นอน (Uncertainty) มีความซับซ้อน (Complexity) และมีความคลุมเครือที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ (Ambiguity) โดยความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอาจจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในการคิดอย่างเป็นสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และการดำเนินการที่เป็นระบบ ดังนั้น การพัฒนาครูในยุค VUCA จึงต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหา การสร้างกรอบคิดที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ การสร้างสังคมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาต่อเนื่อง และการเพิ่มสมรรถนะในการเป็นผู้นำ เพื่อให้สามารถเข้ากับและทำงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอย่างมีความมั่นคงในตัวเองและในบทบาทของครูในการศึกษาในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

การพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นจากสภาพบริบทที่เป็นจริง ทั้งปัจจัยภายใน และปัจจุบันภายนอก ผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่า การให้ความสำคัญกับการประเมินความจำเป็นในช่วงต้นจะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับความเป็นจริง และเกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนซึ่งประโยชน์สูงสุดจะเกิดแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการออกแบบวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อศึกษาเชิงคุณภาพ พัฒนาประเด็นที่ปัญหาเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา และพัฒนาสมรรถนะไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดการบวนการเรียนรู้ระหว่างการศึกษาและการวิจัย

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (23 ธันวาคม 2563). ดร.แดน เสนอสร้างนวัตกรรมการศึกษา ลดเวลาเรียนเหลือ 16 ปี. https://www.matichon.co.th/article/news_2494996.
- จิตติมา สุนทรรส, พระโสภณพัฒนบัณฑิต, พระครูสุธีร์มภิรักษ์ และพระมหาสำรอง สยบุญโต. (2564). รูปแบบการใช้หลักทฤษฎี 4 เพื่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(10), 328–346.
- ชาญวิทย์ หาญรินทร์. (2565). สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 19(85), 52-60.

- ณัฐพร มุลมาตย์. (2566). การประยุกต์ใช้ทฤษฎี 4 เพื่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอาชีพ. *วารสาร สหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารคน*. 6(4), 184-195.
- ธงชัย สมบูรณ์. (9 พฤษภาคม 2563). The Next Normal ภูมิคุ้มกันของสังคมไทยในอนาคต. https://www.matichon.co.th/article/news_2175208
- นารินทร์ บำบัดทุกข์, เรืองวิทย์ นิลโคตร และวิญญู บุญลอย. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคbanนี้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 11(10), 251-261.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). สุวีริยาสาส์น.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (2565, 1 พฤศจิกายน).
- ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 139 ตอนพิเศษ 258 ง. หน้า 1-143.
- พระมหาภาณุวัฒน์ ปฎิภาณเมธี และพระครูพิพิธสุตาทร. (2561). การศึกษากับการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามหลักพระพุทธศาสนา. *วารสารพุทธศิลปกรรม*, 1(2), 79-91.
- ภาวิช ทองโรจน์. (27 สิงหาคม 2566). *มติชนมติครู: ทศวรรษที่หายไปของการศึกษาไทย ที่รัฐบาลใหม่จะต้องนำกลับมา*. https://www.matichon.co.th/education/news_4149335.
- รณิดา เขยชุม. (2559). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(3), 123-134.
- วริยาพัชร วรภัทร์สรกุล. (2566). กระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการกับการเสริมสร้างทักษะการจัดการองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษายุค BANI World. *วารสารปราชญ์ประชาคม*, 1(5), 42-56.
- สุรัตน์ จันทโช, เรืองวิทย์ นิลโคตร และวิญญู บุญลอย. (2566). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 10(6), 117-127.
- สุดใจ เขียนภักดี, งามอาจ นัยพัฒน์ และทวิกา ตั้งประภา. (2564). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพภายในของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 11(1), 85-102.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2563). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 34). มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper Collins.

Likert, R. (1993). *A technique for the measurement of attitude*. Rand Mc Nally.

Nilkote, R., Sukpom, T., Papan, N., Saisena, N., & Sanguanwong, N. (2025). The development of buddhist leadership based on the principles of saraniyadhamma for educational leaders to promote happiness and well-being in the era of change. *Journal of Buddhist Anthropology*, 10(1), 108–117.